

خبرنامه

مرکز نشر دانشگاه

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

سال یکم، تیر - مرداد ۱۳۸۴

جنگال
خمیر کردن مجلات

پژوهش در نشر | عرق ریزان در دوره یازدهم | وای از by | خانه‌ای مجازی برای مرکز نشر

در مرکز

خبرهایی از
مرکز نشر دانشگاهی

مطالبی در دو روزنامه و یک خبرگزاری از قول یکی از محققان مرکز که نخواست نامش فاش شود، درج شد مبنی بر اینکه مرکز، برای نابودی فرهنگ و معارف این کشور شمشیر از رو بسته و چیزی در حدود سیصد هزار نسخه از نشریات مرکز را که اغلب نشریات سالم بودند نابود کرده است. مستمسک این محقق فرهیخته ناشناخته در این ادعا، سهل‌انگاری کارگران در جابه‌جایی تعداد ۱۵۰۰ نسخه از نشریات سالم مرکز بود که شامل سه عنوان از مجلات نه‌چندان جدید اما سالم می‌شد. پس از اطلاع از این خطا، دستور چاپ مجدد این عناوین که تعداد باقی‌مانده آنها جوابگوی آرشیو مرکز را نمی‌داد، صادر شد. گزارشی از این ماجرا در صفحات بعد به تفصیل آمده است.

حذف ذیحساب

با حذف ذیحساب از دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی کشور، این قبیل مؤسسات از اختیار عمل بیشتری در عملکرد خود برخوردار شدند. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای دادن استقلال عمل و قدرت بیشتر به دانشگاهها و مراکز پژوهشی خود، ذیحسابی را حذف کرد و مسئولان امور مالی هر یک از این مراکز متولی نگه‌داشت حساب دخل و خرج شدند. حذف ذیحساب از مرکز البته به درازا کشید و با دشواریهایی مواجه شد. اگر نبود همکاری معاون پژوهشی وزارت علوم (جناب آقای دکتر منصوری) و ذیحساب وزارت علوم (آقای مقدمی) و مسئول خزانه‌داری وزارت دارایی (آقای حاتمی)، کار از این‌هم دیرتر می‌شد. آقای پرویزی که کمتر از یک سال ذیحساب مرکز بود، در سال گذشته منشأ خدمات ارزشمندی به مرکز نشر دانشگاهی شد و در ساماندهی اوضاع آشفته مالی مرکز نقش مؤثر و ارزنده‌ای ایفا کرد که بدین‌وسیله، مدیریت مرکز نشر دانشگاهی از خدمات این همکار سابق تقدیر و تشکر می‌کند.

مشاوران جدید آمدند

دو مشاور جدید به جمع مرکز نشری‌ها اضافه شدند. اولی آقای مجید

خمیر کردن مجلات

مرکز نشر دانشگاهی برای سومین بار در چهار سال گذشته، تعدادی از مجلات سنوات گذشته را خمیر کرد. این مجلات که از سالهای دور در گوشه انبار مانده و قارچ گرفته بودند، و تعداد آنها نیز کم نبود، طبق یک قاعده شناخته‌شده در میان مطبوعات و ناشران، هم برای جلوگیری از بیماری سایر کتابها و مجلات و همچنین کسانی که در انبار با آنها سروکار دارند، و هم صرفه‌جویی در هزینه انبارداری، از انبار خارج و خمیر شدند. چند روز پس از این اقدام معمول،

خبرنامه
مرکز نشر دانشگاهی
شماره ششم
تیر - مرداد ۱۳۸۲

۲

■ تسلیت به یک همکار

ناصر حیدری، پدر گرامی آقای نادر حیدری — ویراستار مسئول مجله فیزیک — دار فانی را وداع گفت و به رحمت ایزدی پیوست. خبرنامه مرکز نشر دانشگاهی، همراه با سایر همکاران، مصیبت وارد را به آقای حیدری و بستگان محترمشان تسلیت می گوید.

■ تبریک به یک همکار

باخبر شدیم که آقای حسین راستمنش، همکار گرامی گرافیک دفتر مجلات، دست در کار ورود به جرگه متأهلان است. خبرنامه مرکز نشر دانشگاهی این رویداد مبارک را به او و همسر محترمش تبریک می گوید.

■ کلاسهای ویرایش به دانشگاه رفت

پیش از تخلیه ساختمان مرکزی، کلاسهای یازدهمین دوره ویرایش در سالن سابق نشر رومیزی برگزار می شد. پس از قطعی شدن تخلیه، دانشگاه تربیت معلم موافقت کرد که ادامه دوره در کلاسهای این دانشگاه، واقع در ساختمان شماره ۵ آن، برگزار شود. گزارشی از افتتاح دوره یازدهم، برنامه ها و تحولات این دوره در صفحات بعد آمده است.

■ روابط عمومی در سه همایش شرکت کرد

تیرماه، سه کارگاه و همایش در زمینه زبانشناسی برگزار شد که روابط عمومی مرکز نشر دانشگاهی با معرفی و فروش کتابها در این همایشها، حضوری فعال از خود نشان داد. اولی در نهم تیرماه برگزار شد که یک کارگاه آموزشی در زمینه صرف بود. کارگاه دوم با عنوان معنی شناسی در یازدهم تیرماه برگزار شد. و همایش اعضای انجمن زبانشناسی نیز در ۲۳ تیرماه برگزار گردید.

■ اجاره نشینها

اجاره ۲۴ ساله ساختمان مرکزی به پایان رسید و مالکان، این بار نه با قرار افزایش اجاره، که با برگ تخلیه آمدند. گرچه هنوز ساختمان در اختیار مرکز نشر دانشگاهی است و تلاشها برای جلوگیری از تخلیه ادامه دارد، اما سرانجام، باید تکلیف را یکسره کرد. آقای زمردی، مدیر محترم امور اداری مرکز، در پاسخ به این سؤال خبرنامه که چرا تاکنون مرکز اقدام به خرید این ساختمان نکرده است، گفت: چنین اقدامی در حدود ده سال پیش صورت گرفت. طبق یک برآورد کارشناسانه، قیمت ملک ۳۶۰ میلیون تومان برآورد شد. اما مالکان حاضر به فروش آن نشدند. آنها رقم بالاتری را در نظر داشتند که از یک طرف با موجودی مرکز همخوان نبود و از

یزدانی، که سابق بر این در سازمان محیط زیست و حوزه معاونت آموزشی دانشگاه تربیت مدرس فعالیت داشته است، به عنوان مشاور مدیر مرکز، و دیگری آقای دکتر احمدعلی برهانی به عنوان مشاور حقوقی. حکم آقای مجید یزدانی از این قرار است:

به موجب این حکم، به عنوان مشاور رئیس مرکز نشر دانشگاهی منصوب می شوید. با توجه به سابقه درخشان مدیریتی و تعهد و اخلاصی که در حضرت عالی سراغ دارم، امیدوارم که در ارائه راهکارها و رویکردهای اثربخش برای پیشبرد اهداف مدون و راهبردی مرکز نشر دانشگاهی موفق باشید.

آقای دکتر احمدعلی برهانی هم چنین حکم گرفته اند:

به موجب این حکم، جناب عالی به عنوان مشاور حقوقی مرکز نشر دانشگاهی منصوب می شوید. خبرنامه مرکز نشر دانشگاهی، به این دو همکار جدید خیر مقدم می گوید.

■ تحولات تک

ادغام نوبت صبح و بعدازظهر تک، در فروردین ماه امسال، مشکلاتی پدید آورد. از همین رو بود که انتشار تعدادی از مجلات با تأخیر روبه رو شد. با تلاش بی وقفه دوستانی در واحد نشر رومیزی، اکنون اوضاع سامان شده و کارها به روال آمده است. مجلاتی که در نوبت حروفچینی گرفتار بودند، یک یک از حروفچینی خارج می شوند و در نوبت چاپ قرار می گیرند. از این مجلات یکی هم «نشر دانش» بود که قرار بود در ماه اول سال منتشر شود و سرانجام در تیرماه به زیور طبع آراسته شد. برخی همکاران و نیز مدیران مرکز خواسته اند که از این طریق به دوستان واحد نشر رومیزی «خسته نباشیدی» گفته شود. ضمن آنکه کارهایی برای رفع مشکلات این واحد صورت گرفته است. از جمله، تجهیز سالن تک به وسایل خنک کننده، که گویا خنکی آن از حد در گذشته و این سالن به سردترین جای مرکز بدل گشته است!

جنگال خمیر کردن مجلات

طرفی فاصله آن با برآوردها زیاد بود.

اما آیا خرید آن به قیمت بالاتر به صرفه نبود؟ زمردی می‌گوید اگر با آنها به توافق می‌رسیدیم و ساختمان را می‌خریدیم قطعاً به صرفه بود. زیرا همان مبلغ برای خرید ساختمان روبه‌روی (ساختمان سنایی) صرف شد و مبالغ زیادی برای تعمیر و بازسازی آن ساختمان و ساختمان شماره ۳ به خرج رفت. اگر مجموع آن پولها را برای خرید ساختمان مرکزی می‌دادیم، حالا وضع بهتر و ارزش داراییهای مرکز بسیار بیشتر بود.

زمردی این سؤال را که «آیا وزارت علوم نمی‌توانست نسبت به خرید آن اقدام کند؟» چنین پاسخ می‌گوید: قبل از تنظیم اساسنامه، وابستگی مرکز به وزارت علوم روشن نبود. اکنون هم که اساسنامه تنظیم شده است، مرکز ردیف بودجه ندارد. دست وزارت علوم در این شرایط برای تخصیص یک مبلغ کلان برای خرید چنین ساختمانی بسته است. باید منتظر ماند و البته تلاش کرد تا وزارت علوم و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی علاقه مند به مرکز نشر دانشگاهی شرایط مرکز را درک کنند و برای رفع مشکل جا و تهیه ساختمانی مناسب مرکز نشر دانشگاهی اقداماتی انجام دهند. گرچه مرکز نشر به طور موقت توانایی جاگیر کردن همکاران خود را در فضاهای موجود دارد، اما برنامه های آتی مرکز نشر دانشگاهی نیازمند توسعه امکانات و فضای آن است.

پنجم تیرماه عنوانی در روزنامه ایران توجه همکاران مرکز را جلب کرد به این عبارت:

منابع آگاه در گفت‌وگو با ایران اعلام کردند: دهها هزار نسخه از مجلات مرکز نشر دانشگاهی خمیر شد

این متن که چندان هم کوتاه نبود، از خمیر کردن ۳۰۰ هزار مجله، از جمله کلیه مجلات علوم انسانی، آن هم شماره‌های اخیر خبر می‌داد. منبع آگاه روزنامه ایران بر دو نکته در شارلاتانیسم خبری خود تأکید گذاشته بود: خطای عمده مدیریت در خمیر کردن مجلات علوم انسانی، و تعداد بسیار زیاد این مجلات. حال آنکه اغلب این شماره‌های اخیر ظرف یک سال گذشته به دستور رئیس جدید مرکز، چاپ و منتشر شده بودند. قرار بر جوابگویی به این سخنان بی‌ارزش نبود، اما پس از آنکه چندی بعد یکی از وب‌گاه‌های خبری دو مطلب در این مورد منتشر کرد و روزنامه شرق نیز به نقل از این وب‌گاه مطالبی به طعن و هجو در صفحه آخر خود که جزء صفحات پرخواننده روزنامه محسوب می‌شود درج نمود، لازم آمد که علی‌رغم اکراه مدیران و جمعی از همکاران که در جریان کار بودند، به جریانی

که عالماً و عامداً در صدد تخریب مرکز نشر دانشگاهی برآمده بود و نیز روزنامه‌هایی که اغلب از بی‌خبری در دام فتنه افتاده بودند، آگاهی‌هایی داده شود. از این رو، جوابیه‌ی ذیل تنظیم شد و به روزنامه‌ها و خبرگزاری‌ها ارسال گردید. خوشبختانه روزنامه‌های یادشده پاسخ مرکز را حتی در فضایی بیش از خبر خود درج نمودند و گرچه سعی کردند تقصیر را به گردن دیگران بیندازند، اما به‌وضوح از موضع پیشین خود عقب نشستند. و اینک، متن جوابیه‌ی مرکز نشر دانشگاهی:

و حالا حکایت ماست! کسی ادعا کرده است که مرکز نشر دانشگاهی مجلات و کتاب‌هایش را خمیر کرده است. بلی، درست است. مرکز نشر دانشگاهی، یا هر سازمان انتشاراتی و مطبوعاتی، هر چندگاه، لازم و واجب است که محصولات چندسال‌مانده‌ی خود را محو یا خمیر کند. در سال‌های گذشته نیز فرایند خمیر کردن مجلات و کتاب‌های مرکز نشر در سطحی گسترده‌تر صورت گرفته است. کتابدارها و مطبوعاتی‌ها می‌دانند که کاغذ، بسته به جنس آن، چند سال که در انبار بماند قارچ می‌گیرد و کپک می‌زند و

به کتاب‌ها و مجلات نو و حتی آدم‌ها سرایت می‌کند. مرکز نشر دانشگاهی به عنوان یکی از بزرگترین مؤسسات انتشاراتی کشور، با ۱۲۰۰ عنوان کتاب و ۱۱ عنوان مجله تخصصی، از سال‌های گذشته با حجم عظیمی کتاب و مجله مانده روبه‌روست. اینکه چرا باید این حجم از انتشارات مرکز در انبارها بماند و بپوسد، خود ماجرابی است که ای کاش خبرنگار محترم اهمیت آن را درک می‌کرد و در

جست‌وجوی علل آن برمی‌آمد. در این صورت، مدعی لب فرو می‌بست و آبروی خود و آنچه سنگ آن را به سینه می‌زند حفظ می‌کرد. متأسفانه در این سال‌ها بدون توجه به نیاز و تعداد مخاطب، تعداد قابل توجهی مجله و کتاب، صرفاً به واسطه‌ی علائق مدیریت فردگرایانه با سرمایه محدود ملت چاپ شد و چون راهی به مخاطبان نداشت مقدار قابل توجهی هزینه‌ی انبارداری بر تن نحیف مرکز تحمیل کرد و سرانجام هم به ثمن بخش خمیر شد تا به مقوای شیرینی و کاغذ چرک‌نویس بدل شود.

و نیز ادعا شده که تعدادی مجله نو هم خمیر شده است. مدعی در این مورد اعداد و ارقام بسیار بی‌ربطی را هم آورده است که اگر خبرنگار محترم اندکی فراست به خرج می‌داد، می‌توانست به همین اعتبار مچ مدعی را بگیرد یا لاقل با احتیاط بیشتری با این ادعا برخورد کند. باری، مرکز نشر دانشگاهی منتظر است تا مدعی، ادعای خود را ثابت کند و تعدادی عدد و رقم که اصلاً با تیراژ موجود

و حالا حکایت ماست

حرفی نیست که روزنامه‌نگاری خبری، کاری است سخت عجولانه؛ حرفی نیست که روزنامه‌نگاری در ایران از غیرحرفه‌ای‌گری بیشترین آسیب را دیده است؛ حرفی نیست که «روزنامه‌نگاری تحقیقی»، کاری است دشوار و پرزحمت.

اما در این حرف هست که آنچه از مرکز نشر دانشگاهی در یکی‌دو روزنامه و خبرگزاری، آمیخته با هجو و ابهام، درج شد، نه خبر فوری بود و نه منبع موثق داشت و نه بی‌نیاز از تحقیق، و بنابراین در شمول آن بخش از کار روزنامه‌نگاری قرار می‌گرفت که در مدرسه‌های روزنامه‌نگاری به Investigative Journalism (روزنامه‌نگاری جست‌وجوگر یا تحقیقی) موسوم است و از جمله شریف‌ترین و سازنده‌ترین خدماتی به‌شمار است که از صنف روزنامه‌نگار

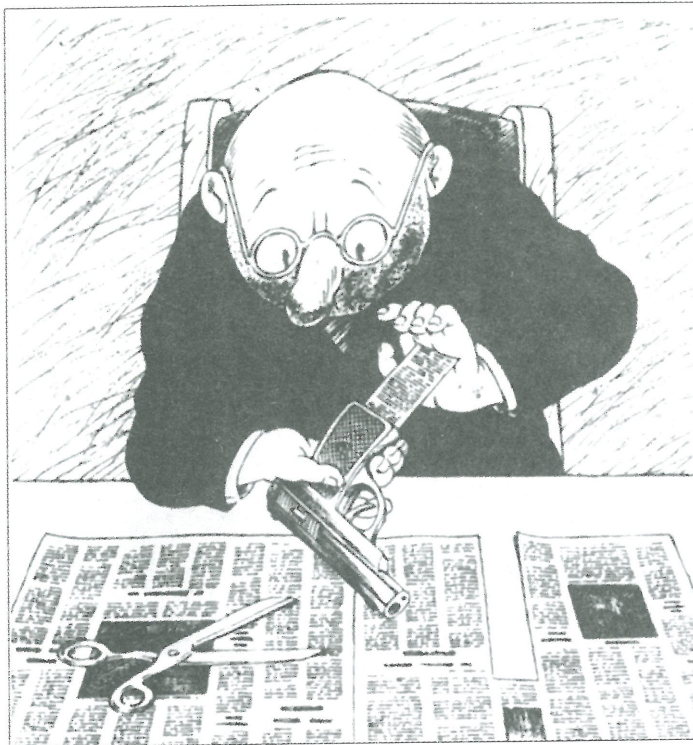
می‌توان انتظار داشت. اما زهی تأسف، از اینکه سازوکار خبرگیری و خبررسانی در برخی روزنامه‌ها و وب‌گاه‌های خبری چندان بدوی است که می‌شود به‌راحتی از آنها برای پیش بردن توطئه و به‌ظهور آوردن سیرت‌های ناخوب استفاده کرد. هزینه‌ی سوءاستفاده از مطبوعات برای پیش بردن مطامع و شیطنت‌ها بسیار اندک است: یک آشنا و نوشتن نامه‌ای که واجد یکی از ارزش‌های کلاسیک خبری باشد، برای پر کردن این چاه ویل، کافی است.

مرکز نشر
دانشگاهی به عنوان
یکی از بزرگترین مؤسسات
انتشاراتی کشور، با ۱۲۰۰ عنوان
کتاب و ۱۱ عنوان مجله تخصصی،
از سال‌های گذشته با حجم
عظیمی کتاب و مجله مانده
روبه‌روست

خبرنامه
مرکز نشر دانشگاهی
شماره پنجم
پیر - مرداد ۱۳۸۴

مجلات مرکز تناسب داشته باشد، ارائه دهد. محض اطلاع، مجلاتی که در خبر آمده است، یعنی ایرانیستیک و نامه ایران باستان، تنها دو سال است که منتشر می‌شوند، شمارگان آنها ۵۰۰ نسخه است و دوفصلنامه‌اند. مجله معارف دو سال است که اصلاً منتشر نمی‌شود. چگونه ممکن است مرکز نشر که شمارگان مجلات آن اغلب حول و حوش هزار و کمتر از آن و دوره انتشار آنها اغلب دوفصلنامه است، ده‌ها هزار نسخه از این مجلات را خمیر کرده باشد؟ اینکه در این نوشتار خمیر شدن

کتب دیگر که نیاز به انتشار آنها بیشتر بود سال‌ها در نوبت می‌ماندند. خبرنگاران محترم می‌توانند در این مورد و موارد دیگر به مرکز بیابند و صحت و سقم آنها را از نزدیک بررسی کنند.

اجازه دهید به لحن طعنه‌آمیز نویسنده روزنامه در مورد رئیس مرکز نشر دانشگاهی اشاره نکنیم. همین‌قدر بس، که خبط خردسالانه نویسنده را از دل و دیده‌مان دور می‌کنیم و می‌گذاریم دست فلک ادب را به آدم‌ها بیاموزد، که روزگار بهترین آموزگار است.

مرکز نشر دانشگاهی را

سر آن نبود که به ادعاهای مندرج در روزنامه پاسخ گوید؛ نه از آن رو که خود را پاسخگو نمی‌داند، بل، از آن رو که مدعی برای ادعای خود هیچ نشان و شاهی ارائه نداده و حتی در متن خبر از اعدادی نادرست استفاده کرده است.

دیگر آنکه مدیریت مرکز نشر به هیچ وجه از تعمیق بی‌اخلاقی‌ها استقبال نمی‌کند؛ به جای پرداختن به این ادعاهای توخالی، اصلاح و سامان امور مرکز نشر دانشگاهی از هر چیز واجب‌تر است، مرکزی که به علت پوسیده شدن ساختارهای آن در سرراشویی سقوط افتاده بود و اکنون نیاز به بازسازی همه‌جانبه دارد.

مرکز نشر دانشگاهی یکی از سرمایه‌های بزرگ فرهنگی کشور ماست و حفظ و سامان کردن آن در شرایط دشوار کنونی وظیفه همه فرهنگ‌دوستان و علم‌پژوهان. امیدواریم دوستانی که به اسم محقق و پژوهشگر، دست در تیشه بی‌اخلاقی برده و ریشه مرکز نشر دانشگاهی را نشانه رفته‌اند، دمی تأمل کنند و متوجه فعل و قول خود شوند. ما، همه، برای آنچه می‌کنیم و می‌گوییم و زمان و مکان آن، مسئولیم و پاسخگو. اگر نه نزد مردمان و آیندگان، سرانجام در محضر عدل الهی...

**مدیریت مرکز نشر
به هیچ وجه از تعمیق
بی‌اخلاقی‌ها استقبال نمی‌کند؛
به جای پرداختن به این ادعاهای
توخالی، اصلاح و سامان امور
مرکز نشر دانشگاهی از هر
چیز واجب‌تر است**

تعدادی از مجلات نو صراحتاً رد نمی‌شود، از آن روست که کارگران حین جابه‌جا کردن مجلات قارچ‌زده برای خمیر کردن، چند بسته از مجله‌های سالم را نیز سهواً برده‌اند. اما تعداد این قبیل مجلات، در بازشماری انبار، حدود ۱۵۰۰ نسخه بوده است. به هر روی، پس از اطلاع مدیر مرکز از این خطا، بلافاصله دستور تجدید چاپ سه شماره از این مجلات صادر شد. در جایی دیگر، گفته شده است که مدیر مرکز نشر دانشگاهی، نسبت به علوم انسانی بی‌مهری می‌کند. خواننده این سطور باید بداند که از ۱۱ نشریه مرکز نشر، هفت عنوان آن به علوم انسانی تعلق دارد، سه عنوان به علوم پایه و یک

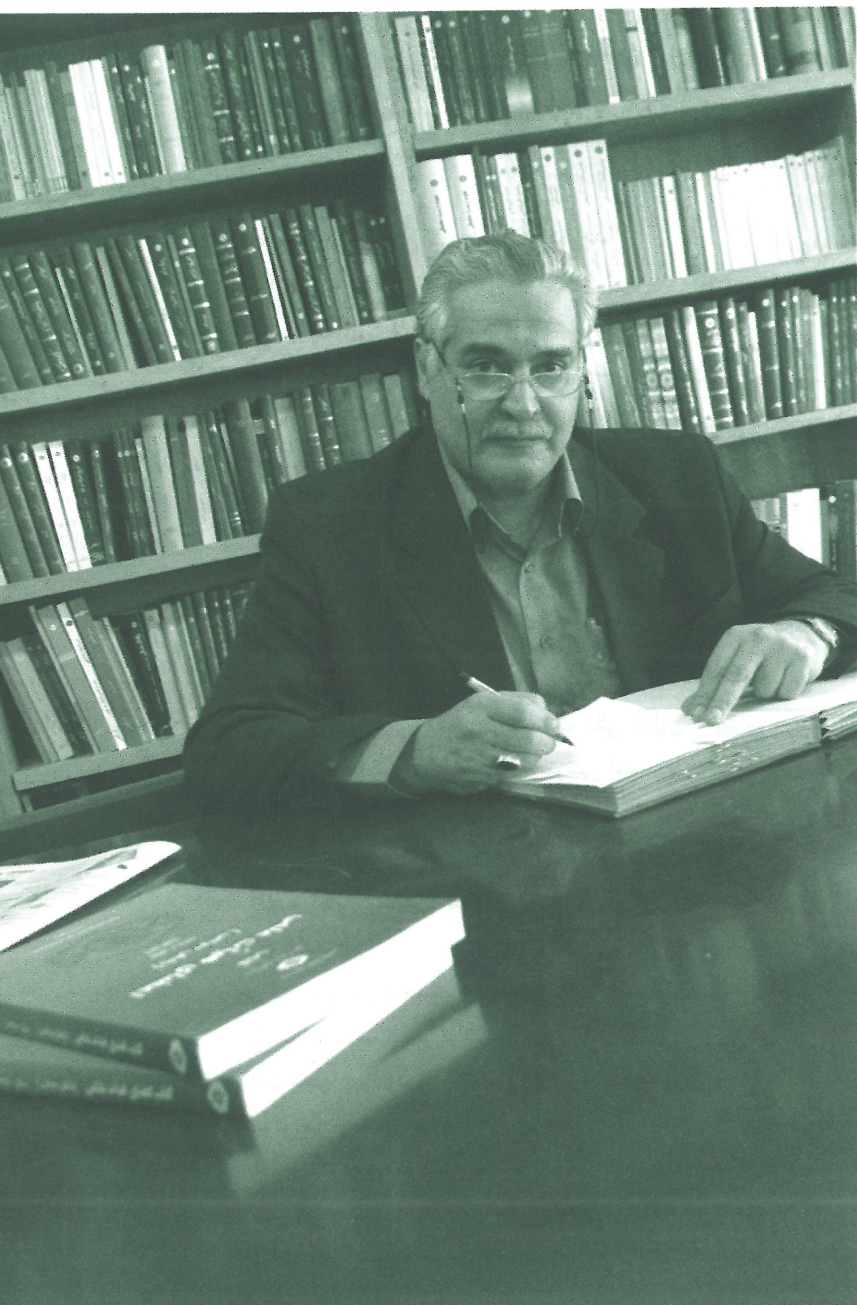
عنوان پزشکی. این توزیع بسیار نامناسب، در حالی که یک مؤسسه عظیم انتشاراتی به نام «سمت» عهده‌دار انتشار کتب علوم انسانی دانشگاه‌هاست، با کدام منطقی هماهنگ است. جز این است که تعادل در توجه به گروه‌های مختلف علمی مرکز نشر به هم خورده و به شکل ناعادلانه به یک گروه متمایل شده بود؟ جالب این است که عمده نشریات و کتاب‌های پوسیده و کپک‌زده مرکز نیز به علوم انسانی تعلق داشته است. این کتاب‌ها، که در جای خود ارزشمند و محترم هستند، بدون نیازسنجی علمی و ملی، و بیشتر بر اساس روابط و علایق شخصی و خارج از نوبت، اجازه انتشار می‌گرفتند و

روابط عمومی و امور بین‌الملل مرکز نشر دانشگاهی

با مرکز همکاری می‌کنند یا در استخدام مرکز هستند که کتابهایی را بر اساس ارزیابی گروههای تخصصی تألیف یا ترجمه می‌کنند. فرایند تولید محتوا نیاز به پژوهش دارد. انتخاب و ارزیابی کتاب برای انتشار یک کار پژوهشی است... اما بسیاری موضوعات هم هستند که تاکنون در حوزه نشر کتاب، بویژه کتاب دانشگاهی، در کشور ما مغفول مانده‌اند.

می‌شود تعدادی از این موضوعات را مثال بزنید؟
مثلاً روشهای ترجمه متون دانشگاهی یک موضوع پژوهشی جدی

پژوهش در نشر

گفت‌وگو با دکتر فرید مَر

این چندمین بار است که به سراغ موضوع پژوهش در نشر می‌رویم. مرکز نشر دانشگاهی در دوره نوین فعالیتهای خود راهبرد پژوهش در نشر را به عنوان یکی از اصلی‌ترین راهبردهای خود در نظر گرفته است. بدین مناسبت گفت‌وگویی با آقای دکتر فرید مَر، رئیس مرکز نشر دانشگاهی، انجام داده‌ایم. دکتر مَر فهرستی مفصل از موضوعات مربوط به پژوهش در نشر را ارائه کرد که نشان می‌داد این حوزه چقدر از نظر موضوعات پژوهشی غنی است و البته تا چه حد دست مرکز در پیش بردن چنین راهبردی، باز.

مرکز نشر چه قابلیت‌هایی برای پژوهش در نشر دارد؟
مرکز نشر دانشگاهی تفاوت‌هایی با ناشران دیگر دارد. اغلب ناشرانی که می‌شناسیم، خدماتی هستند؛ محتوا را از مؤلف یا مترجم می‌گیرند، کتاب را چاپ می‌کنند و آن را در بازار نشر توزیع می‌کنند. اما مرکز تولید محتوا را نیز خود به عهده دارد. مترجمان و مؤلفانی

ضرورت دارد. به علاوه باید به این سمت رفت که همراه با کتاب یک لوح فشرده (CD) حاوی محتوای کتاب با امکان جست‌وجو با استفاده از نرم‌افزارهایی چون پاورپوینت در اختیار دانشجو قرار گیرد. ضمن اینکه باید سایتهای مرتبط با هر درس هم به دانشجو معرفی شوند. این کارها را ناشران بزرگی مثل مک‌گرو هیل، جان وایلی و راتلج به طور جدی دنبال می‌کنند.

اگر پژوهشها رونق بگیرند، به چه صورت در دسترس عموم قرار خواهند گرفت؟

پژوهشهای مرکز در مورد شیوه‌ها و استانداردهای نشر است. گزارش این پژوهشها به صورت کتاب منتشر خواهند شد.

برای راه افتادن جریان پژوهش در مرکز چه اقداماتی صورت گرفته است؟

در این مورد، صحبت‌های اولیه‌ای با وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در گرفته است. دکتر توفیقی نسبت به برنامه پژوهشی مرکز علاقه زیادی نشان داد و آن را جالب توجه یافت. قرار شد بررسی بیشتری شود و نتیجه این بررسیها به صورت مکتوب درآید. اگر این مکتوب تهیه شود و مورد تصویب قرار گیرد، از قبل آن سازوکار و ساختار و نوع پشتیبانی از پژوهش تعیین می‌شود. این طرح با گروههای تخصصی مرکز در میان گذاشته شده است. قرار است گروهها فکر کنند و ما را از پس‌خوردن آن آگاه سازند. بعد از گرفتن جواب گروهها، در این مورد برنامه‌ریزی صورت می‌گیرد و طرح اولیه به وزارت علوم برای تصویب می‌رود. شاید لازم باشد چارت تشکیلاتی به نفع فعالیتهای پژوهشی مرکز مقداری تغییر کند.

مرکز در زمینه نشر کتب دانشگاهی برای آموزش الکترونیکی چه اقداماتی خواهد کرد؟

در حال حاضر در کشور ما صحبت در مورد آموزش الکترونیک بسیار است، اما محتوای لازم مناسب برای این کار وجود ندارد. کتابهایی که برای این دوره‌ها تهیه می‌شوند ویژگیها و ساختار خاصی دارند. بدون توجه به این ویژگیها آموزش الکترونیک جواب نمی‌دهد. مرکز باید به این سمت حرکت کند که بتواند محتوای کتب علمی خود را طوری تنظیم کند که قابلیت استفاده در نظام آموزش الکترونیک را داشته باشد.

است. اینکه چند نوع ترجمه داریم، روش مناسب برای ترجمه متون علمی کدامند، و کدام یک با فرهنگ ما متناسبند... می‌تواند مورد پژوهش قرار گیرد. موضوع دیگر، شیوه‌های نقد متون دانشگاهی است. فعلاً اظهار نظرهایی که به اسم نقد متون علمی می‌شود، اظهار نظر شخصی است و بر پایه اصول و قواعد علمی استوار نیست. بنابراین، یا خیلی تند هستند و موجب رنجش، یا خیلی متملقانه و تشویق‌گر. باید معلوم شود که کدام ویژگی‌ها باید مد نظر قرار گیرد و چه حدودی در نقد رعایت شود. موضوع دیگر، شیوه نگارش متون علمی و دانشگاهی است. هنوز استانداردهای این امور استخراج نشده و در اختیار اهل فن قرار نگرفته است. یا شیوه‌های ارجاع و استناد در متون دانشگاهی. یا شیوه‌های ارزیابی متون دانشگاهی و امتیازدهی به کتاب یا ارتقای اعضای هیئت علمی بر اساس تألیفات آنها. مثلاً این فقره اخیر در جریان انتخاب کتاب سال علمی هم تعریف و شاخصهای استاندارد ندارد.

اظهار نظرهایی که به اسم نقد متون علمی می‌شود، اظهار نظر شخصی است و بر پایه اصول و قواعد علمی استوار نیست. بنابراین، یا خیلی تند هستند و موجب رنجش، یا خیلی متملقانه و تشویق‌گر. باید معلوم شود که کدام ویژگی‌ها باید مد نظر قرار گیرد و چه حدودی در نقد رعایت شود

الگوی برای این کار در نظر دارید؟

تا آنجا که ما اطلاع داریم، جایی در ایران نیست که این کارها را انجام دهد. اصولاً چنین فعالیتهایی با هویت مرکز نشر دانشگاهی سازگار است و مرکز با قابلیتهای بسیاری که دارد به‌خوبی از عهده آن برمی‌آید. ناشران بزرگ جهان نیز آثاری منتشر می‌کنند که مبتنی بر پژوهش است. با مقایسه روند نشر کتاب در چهاردهه گذشته می‌شود آثار پژوهش و تحولات ناشی از آن را مشاهده کرد. مثلاً نوع نگارش استنادات با پیشرفت فناوری همراه بوده است. یکی از این تغییرات مربوط به دادن ارجاعات و استنادات اینترنتی است. یا رواج الصاق لوحهای فشرده همراه با کتاب و از این قبیل.

آنچه الان بالفعل می‌توان انجام داد، کدام بخش از این کارهاست؟

مرکز نشر در محدوده فعالیت فعلی خود که انتشار کتب علمی دانشگاهی است، می‌تواند به نیازسنجی متون دانشگاهی در سطح دانشگاهها بپردازد و بر اساس آن کتب جدید را ترجمه یا تألیف کند. مرکز می‌تواند در مورد نحوه ارائه کتب دانشگاهی نوآوری‌هایی داشته باشد. مثلاً همراه کتاب، یک کتابچه راهنما برای مدرس بفرستد. در کنار آن، یک کتاب راهنما هم باید برای دانشجو منتشر شود. یک کتاب حل تمرین در کنار کتابهایی که در آنها مسئله آمده است

عرق ریزان در دوره یازدهم

وظیفه ویراستار

از نظر خرمشاهی ویراستار، مسئول درستی متن است. اگر مؤلف را پزشک کتاب بدانیم، ویراستار می‌تواند پرستار متن باشد. وظیفه مراقبت از متن تا رسیدن به سلامتی، با ویراستار است. او باید درستی همه اطلاعات (از قبیل اسم و تاریخ و اصطلاحات و...) را بررسی کند.

اخلاق ویرایش

ویرایش متن یک مؤلف بدون جلب رضایت او عملی غیر اخلاقی است. ناشر باید نام ویراستار را به نویسنده اعلام کند و رضایت او را برای این کار بگیرد. بعد از آن هم لازم است رابطه‌ای صمیمانه و دوطرفه میان نویسنده و ویراستار به وجود آید و هرگونه تغییر در متن، گرچه نویسنده اشتباه هم کرده باشد، با رضایت او اعمال شود.

شیوه‌نامه‌ها

خرمشاهی در جواب این سؤال که بر حسب کدام شیوه‌نامه کار کنیم، چند پیشنهاد دارد:

۱. راهنمای آماده ساختن کتاب (میرشمس‌الدین ادیب‌سلطانی)
۲. غلط‌نویسیم (ابوالحسن نجفی)
۳. آیین نگارش و ویرایش (احمد سمیعی گیلانی)
۴. درباره ویرایش (مقالات نشر دانش)
۵. آیین نگارش و ویرایش (دکتر یاحقی)
۶. شیوه‌نامه مرکز نشر دانشگاهی
۷. شیوه‌نامه فرهنگستان زبان و ادب فارسی

نسخه‌پردازی

نسخه‌پردازی کاری آسان‌تر از ویرایش، اما واجب‌تر! خرمشاهی گفت که کتاب، ولو ویرایش نشود، بدون نسخه‌پردازی نباید برای چاپ برود. نسخه‌پردازی را که معادل *copy editing* است، می‌توان «آماده‌سازی حداقلی» دانست. در واقع چند معادل در فارسی برای *copy editing* وضع شده است: ویراستار فنی، نسخه‌پرداز، کتاب‌پرداز و آماده‌ساز. تصحیح یا مقابله متن چیده‌شده با متن دست‌نویس، و اعمال رسم‌الخط یکسان، حداقل کاری است که باید در فرایند آماده‌سازی کتاب انجام داد. این قبیل امور بر عهده نسخه‌پرداز است.

در حاشیه

جلسه اول و چند جلسه پس از آن، در ساختمان نیمه‌تعطیل شماره ۱ برگزار شد. سالن سابق تک، نورگیر خوبی دارد. اما در یک بعدازظهر داغ خردادماه، بدون وسایل خنک‌کننده و جمعیتی که گوش‌تاگوش

یک روز گرم خردادماه، اولین جلسه یازدهمین دوره ویرایش برگزار شد. بهاء‌الدین خرمشاهی، قرآن‌پژوه و حافظ پژوه معاصر، کلیاتی از ویرایش و کار ویراستار گفت. او ویراستاران را به دو گروه تندرو (رادیکال) و لیبرال تقسیم کرد. رادیکالها با متن برخورد حداکثری می‌کنند و بیشترین تغییر ممکن را در متن به وجود می‌آورند و لیبرالها برخورد حداقلی. خرمشاهی با حمایتی تلویحی از لیبرالها توصیه کرد که ویراستار سخت‌کوش باشید اما سختگیر نباشید.

نثر معیار

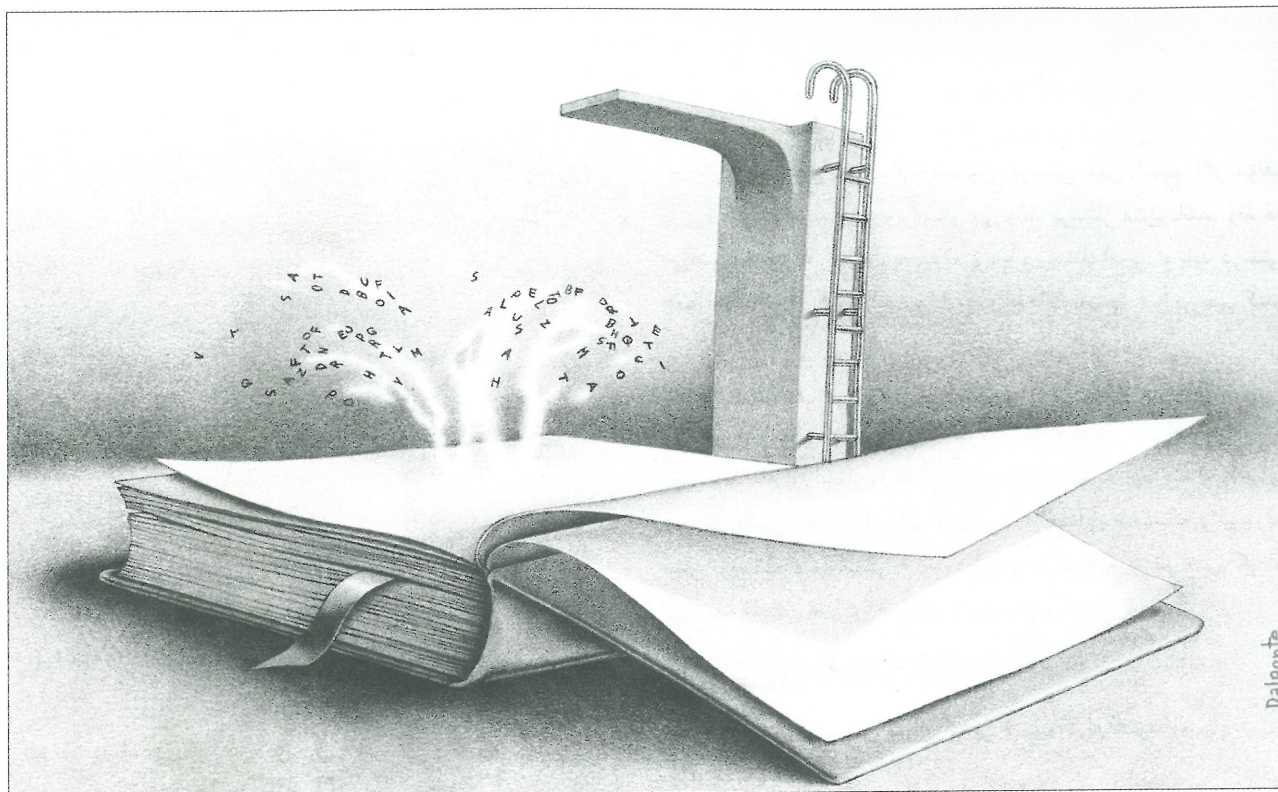
سپس به نثر معیار پرداخت. نثر معیار از نظر او نثری است که در کتب درسی و دانشگاهی و بیشتر نشریات خوب و رسانه‌های جمعی مورد استفاده قرار می‌گیرد. از این رو، مثلاً در متون نمایشی و فیلمنامه‌ها که بنا بر گفت‌وگوست، آوردن عباراتی از این قبیل که «تو را چه می‌شود؟» موافق نثر معیار نیست و مناسب‌تر آن است که به جای آن گفته شود «چته؟»

خبرنامه

۹

شماره پنجم
تیر - مرداد ۱۳۸۴

نشته و سالن را پر کرده‌اند داشتن نورگیر خوب، چندان هم دلپذیر نیست. مهندس کافی می‌گوید که کلاسها ممکن است در دانشگاه تربیت معلم ادامه پیدا کنند، و حتی در فرهنگستان زبان و ادبیات در ولنجک. هنوز معلوم نیست. دانشجویها چندان از این تغییر مکان خوشنود نیستند.

برنامه‌دانشی (ویرایش اصطلاحی): علی کافی
امکانات زبان فارسی: ابوالحسن نجفی

برنامه‌دانشی

برای اولین بار از همهٔ مدرسان دوره خواسته شده تا برنامهٔ درسی (syllabus) خود را به صورت مکتوب ارائه کنند. مهندس کافی گفت که این برنامه‌های درسی می‌توانند به تدوین برنامه‌های یک دورهٔ عالی آموزشی بینجامند؛ برنامه‌ای که با استناد به آن می‌توان نسبت به گرفتن مجوز یک دورهٔ آموزش عالی از وزارت علوم اقدام کرد و با مشارکت یک پژوهشگاه یا دانشگاه، رشته یا گرایش ویرایش، ترجمه یا آماده‌سازی کتاب را به صورت رسمی تأسیس نمود. با توجه به فقدان چنین رشته‌ای در دانشگاهها و نیاز محسوس به آن، اقدام جدی در این زمینه می‌تواند خیلی زود به نتیجه برسد و در سالهای نزدیک شاهد تأسیس انواع رشته‌های عالی مربوط به کتاب و آماده‌سازی آن شد؛ رشته‌هایی که هم‌اکنون در دانشگاههای کشورهایی چون کانادا، برخی کشورهای اروپایی و حتی چین به صورت گسترده تدریس می‌شوند.

برنامهٔ ترم اول

در ترم اول از یازدهمین دورهٔ ویرایش، شش درس ارائه می‌شود. این درسها در سه روز زوج هفته از ساعت ۱۵ تا ۱۸:۴۰ دقیقه ارائه می‌شوند. آخرین روز کلاسهای این ترم روز ۲۹ مردادماه خواهد بود. امتحان یا به صورت سؤال و جواب (تستی یا تشریحی) یا در قالب یک کار تحقیقی یا انجام یک طرح (پروژه)، بسته به نظر مدرسان هر درس

سرانجام از تیرماه، محل کلاسها به دانشگاه تربیت معلم (ساختمان شمارهٔ ۵) در خیابان شهید مفتاح منتقل شد. احتمالاً این وضعیت موقتی است و تا پایان تابستان بیشتر دوام نخواهد آورد. ترم اول در اواخر مردادماه به پایان می‌رسد. مرکز نشر دانشگاهی برای ترم دوم چه خواهد کرد؟

درسها و مدرسان

مهندس کافی سرفصل درسها و مدرسان احتمالی آنها را این‌طور معرفی کرد:

مبانی زبان‌شناسی نظری: دکتر محمد دبیرمقدم

مبانی نشر و ویرایش: عبدالحسین آذرنگ

تولید کتاب: سیدمجتبی نوری

صرف: دکتر علاءالدین طباطبایی

ادبیات معاصر و کلاسیک: سیروس شمیسا

مرجع‌شناسی: دکتر نورالله مرادی

ویرایش ساختاری: عبدالحسین آذرنگ

ویرایش زبانی: احمد سمیعی گیلانی

ویرایش فنی: علی صلحجو، سیامک کاظمی

است. برنامه ترم اول از این قرار است:

روزهای هفته	ساعت	نام درس	نام مدرس
شنبه‌ها	ساعت اول (۱۵ تا ۱۶:۴۰)	مرجع‌شناسی	دکتر نورالله مرادی
	ساعت دوم (۱۷ تا ۱۸:۴۰)	ویرایش صوری	علی صلحجو
دوشنبه‌ها	ساعت اول (۱۵ تا ۱۶:۴۰)	تولید کتاب	سیدمجتبی نوری
	ساعت دوم (۱۷ تا ۱۸:۴۰)	مبانی زبان‌شناسی نظری	دکتر محمد دبیرمقدم
چهارشنبه‌ها	ساعت اول (۱۵ تا ۱۶:۴۰)	مبانی نشر و ویرایش	عبدالحسین آذرنگ
	ساعت دوم (۱۷ تا ۱۸:۴۰)	صرف	دکتر علاءالدین طباطبایی

ارائه مدارک، انتقال کلاسها به دانشگاه تربیت معلم و... دیگر مسائل طرح کردند. اولین سؤال چنین مطرح شد:

س: از هر چه بگذریم سخن انتخابات خوشتر است! با توجه به تغییر رئیس‌جمهور، چه تغییرات اجرایی و محتوایی در این دوره اتفاق خواهد افتاد؟

ج: چرا احساس می‌کنید باید تغییر صورت بگیرد؟ ما داریم کار خودمان را می‌کنیم و کارمان هم به اندازه کافی مفید است. کار فرهنگی یک حلقه بسیار بزرگ را دربرمی‌گیرد و نمی‌توان آن را به راحتی جابه‌جا کرد.

س: دانشگاه تربیت معلم در قلب شلوغی‌های شهر قرار گرفته و به‌علاوه در طرح ترافیک واقع است. امکان تغییر وجود دارد؟

ج: قراردادهای بسته شده و این انتقال قطعی است.

س: کل دوره؟

ج: بله، کل دوره.

س: گرچه انگیزه شرکت‌کنندگان در این دوره مدرک‌گرایی نبوده است، اما بالاخره مدرک هم چیز مهمی است. به هر حال، افراد زحمت می‌کشند و دوست دارند این دوسالی را که از عمرشان پای این دوره‌ها می‌گذارند تبدیل به مدرکی شود که بعدها بتوانند آن را در مقاطع بالاتر ادامه دهند. مرکز در این مورد چه تمهیدی اندیشیده است؟

ج: ما داریم دوره ویراستاری را در نظام آموزش عالی تعریف می‌کنیم. اگر وزارت علوم این برنامه درسی را تصویب کند، شما می‌توانید بعضی واحدهایی را که در اینجا گذرانده‌اید برای ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر معادل‌سازی کنید. فکر می‌کنم حداقل ۱۰ تا ۱۲ واحد را بتوانید معادل‌سازی کنید.

س: دوره فوق لیسانس ۳۲ واحد است، تعداد واحدهای این دوره هم ۳۲ واحد است و پروژه هم دارد. چرا می‌گویید فقط ۱۲ واحدش مورد قبول وزارت علوم می‌شود؟

ج: ما تازه داریم این کار را انجام می‌دهیم و ممکن است تغییراتی در آن در طول کار به وجود آید.

س: چه تغییراتی؟

ج: دوره، دوره مدونی خواهد بود و گروه تخصصی می‌خواهد. گروه‌های تخصصی باید سرفصل‌ها را تعریف و آنها را برای ارائه در دوره تنظیم کنند. بعد از این تعاریف است که می‌شود گفت چقدر معادل‌سازی می‌شود. خوشبختانه رئیس محترم دفتر آموزش وزارت علوم، عضو شورای عالی مرکز نشر دانشگاهی هستند و ما امیدواریم این کار سریع‌تر پیش برود.

برای تأسیس رشته ویرایش اقدام می‌شود

بالاخره ششم تیرماه، فرصتی شد تا رئیس مرکز نشر دانشگاهی در جمع دانشجویان یازدهمین دوره ویرایش حاضر شود و به سؤالهای آنها پاسخ گوید. دکتر مر در آغاز به ضرورت ساماندهی نشر و نگارش در کشور اشاره کرد و تحقق آن را از عهده ویراستاران دلسوز و ساعی برآورده دانست. او گفت که در ویرایش کتابفروشی‌ها طیف وسیعی از آثار دیده می‌شوند؛ از آثار منقح و عالی تا آثار بسیار نازل. با کمی پول می‌شود کتاب چاپ کرد. با حذف هزینه‌های مربوط به آماده‌سازی و ویرایش کتاب، و اختصاص پول به فرایند چاپ، آثاری به ویرایش کتابفروشی‌ها راه می‌یابند که مطلقاً فاقد معیارهای مناسب نشوند. اکنون از هر مقطع و رشته و صنفی دست در کار نشر کتابند، بدون آنکه آموزشهای لازم را دیده باشند. نویسندگان و مترجمانی که به درست‌نویسی بی‌توجه، یا از آن ناآگاهند، کم نیستند. ویراستاران حامیان درست‌نویسی‌اند و مرکز نشر دانشگاهی سعی در مدون کردن و به رشته کشیدن آن دارد. دکتر مر گفت به وزارت علوم پیشنهاد کرده‌ایم دوره آموزش ویرایش را به صورت مشترک با یک پژوهشگاه تشکیل دهیم و به جای جواز این رشته، مدرک رسمی آن را در اختیار دانشجویان بگذاریم. به‌علاوه، آن را در مقطع کارشناسی ارشد به قالب دوره‌های پودمانی، مانند دانشگاه علمی - کاربردی، راه دهیم و در نظام آموزش عالی کشور جا بیندازیم.

رئیس مرکز، در ادامه سخنان خود به مشکلات پیش‌آمده در مورد محل برگزاری کلاسها اشاره کرد و گفت که برای رفع این مشکل، با مسئولان دانشگاه تربیت معلم گفت‌وگو و توافق شده است. برگزاری کلاسها در دانشگاه این حسن را هم دارد که حال و هوای دانشگاهی دوره آموزش ویرایش را تشدید می‌کند.

پس از این سخنان، دانشجویان سؤالاتی در مورد این دوره، نحوه

خبرنامه

۱۱

شماره پنجم
تیر - مرداد ۱۳۸۴

این به زبان خودمان یعنی صد صفحه طراحی شده مجزا که در مورد یک وبگاه عدد بزرگی است).

آقای شبستری میگوید وبگاه سابق مرکز یک وبگاه ایستا (static) بود؛ موتور جستوجو و بانک اطلاعاتی نداشت؛ طراحی صفحات به گونه‌ای نبود که بتوانند به هم وصل شوند؛ به ازای هر مطلب جدید باید یک صفحه از نو طراحی می‌شد و... اما وبگاه جدید یک وبگاه پویا (dynamic) است؛ امکان جستوجو در بانکهای اطلاعاتی دارد؛ برای بی‌شمار مطلب جدید به راحتی صفحه جدید ایجاد می‌شود؛ همه صفحات به راحتی به هم وصل می‌شوند... وبگاه قبلی، تک‌زبانه بود، یعنی فقط به زبان فارسی طراحی شده بود و فاقد صفحات جستوجو به انگلیسی بود. وبگاه جدید به دو زبان انگلیسی و فارسی به صورت متقارن طراحی شده است، یعنی کلیه صفحات نظیر به نظیر فارسی و انگلیسی هستند.

وبگاه سابق مرکز صرفاً اطلاع‌رسان بود؛ متناسب با نگرش خاص آن زمان و بر اساس نظر افرادی محدود طراحی شده بود و بنابراین بسیاری از نیازهای مرکز را پوشش نمی‌داد. وبگاه جدید، سیاستهای مرکز را به طور جامع در نظر گرفته و در رفع نیازها و برآوردن اهداف مرکز کوشیده است.

به وبگاه جدید می‌توان به صورت برخط (on-line) وصل شد و کتابها و مجلات مورد نیاز را خریداری کرد. مسئول بخش آی تی مرکز چند سازوکار برای خرید کتاب از طریق این وبگاه برمی‌شمرد:

۱. پست: در این سازوکار، فرد لازم است مشخصات خود را در فرمهای اینترنتی پر کند و مبلغ خرید را طی یک فیش به حساب جاری مرکز واریز نماید. واحد فروش، پس از بررسی شماره حساب و اطمینان از واریز مبلغ، کتابها یا مجلات را به آدرسی که در وبگاه درج شده است ارسال می‌کند.

۲. کارت کتاب: در این سازوکار، تعدادی کارت کتاب با مبالغ معین چاپ می‌شود و در اختیار مراکز معتبر دانشگاهی و پستی قرار می‌گیرد. این کارتها حاوی مبالغی مثل ۲۰، ۳۰، ۴۰... هزار تومان هستند. متقاضی با خرید این کارت و ورود به وبگاه مرکز نشر دانشگاهی، کتب مورد نظر خود را در سبد خرید قرار می‌دهد و آنها را از طریق پست دریافت می‌کند. پس

خانه‌ای مجازی www.iup.ir برای مرکز نشر دانشگاهی

■ مرکز نشر، در فضای مجازی خانه‌تکانی کرد. وبگاه سابق مرکز نشر دانشگاهی، به عللی که در گفت‌وگوی خبرنگار با آقای شبستری برشمرده شده‌اند، به کلی دگرگون شد. وبگاه جدید از خردادماه در فضای مجازی اینترنت فعال است. اتاقها و قفسه‌های خانه مجازی مرکز هنوز خالی است. آقای شبستری مشارکت گروهها و بخشهای مختلف مرکز را در فعال شدن این خانه مجازی — که باید در آینده اصلی‌ترین راه ارتباطی مرکز با مخاطبان و مشتریان آن در سراسر جهان باشد — ضروری می‌شمرد. این خانه حدود صد اتاق دارد (و

گروهها و واحدهای مرکز نشر دانشگاهی هنوز به صورت فعال وارد این مقوله نشده‌اند گله‌مند است. تا زمانی که مشارکت عمومی در مرکز برای به‌روزرسانی و تولید محتوای وب‌گاه شکل نگیرد، واحد آی‌تی خود متعهد به‌روزرسانی آن است. تاکنون مشخصات ۱۰۴۴ عنوان کتاب مرکز نشر دانشگاهی در وب‌گاه

از وارد کردن مشخصات کتابهای مورد نیاز، به صورت خودکار، از مبلغ کارت کتاب مزبور کم می‌شود.

۳. سیستم شتاب: در سازوکار اخیر، مرکز نشر دانشگاهی با یکی از بانکهای عضو طرح «شتاب» قرارداد می‌بندد. متقاضی می‌تواند با استفاده از کارتهای اعتباری این

سیستم، نسبت به پرداخت الکترونیکی مبلغ و واریز آن به حساب مرکز اقدام کند. مرکز این پرداخت را بررسی می‌کند و پس از تأیید، کتابهای مورد نیاز فرد را که از طریق وب‌گاه به اطلاع مرکز رسانده است، با پست ارسال می‌کند.

به جز اینها، امکان رسیدگی به امور مشترکان مجلات نیز وجود دارد. به علاوه، مشترکان مجلات یا مشتریان کتابها می‌توانند رسیدن یا نرسیدن کالای مورد نیاز خود را به اطلاع مرکز نشر برسانند.

امکان تعامل با کاربر، یکی دیگر از ویژگیهای وب‌گاه جدید است. کاربر می‌تواند راجع به مرکز نشر دانشگاهی، خود وب‌گاه، کتابهایی که مرکز منتشر می‌کند، کتابهایی که نیاز به تألیف یا ترجمه و انتشار دارد و... نظر و پیشنهاد بدهد.

وب‌گاه جدید، آخرین اخبار مرکز نشر را منعکس می‌کند و نسخه‌ای از خبرنامه مرکز نشر دانشگاهی را در دسترس کاربران قرار می‌دهد.

یکی از مباحث مهم در ایجاد خانه‌های مجازی در فضای اینترنت، به‌روزرسانی و نگهداری از این خانه‌هاست. آقای شبستری در این مورد می‌گوید که فعلاً پشتیبانی و به‌روزرسانی وب‌گاه در واحد آی‌تی صورت می‌گیرد. اما در طراحی آن پیش‌بینی شده است که کاربرانی برای هر بخش تعریف شوند که خود مستقلاً به مدیریت بخش یا گروه مربوط به خود بپردازند. مثلاً گروهها می‌توانند یک نفر را به عنوان نماینده گروه تعیین کنند. این فرد با گرفتن یک رمز عبور از مدیر وب‌گاه می‌تواند محتوای لازم برای گروه را شخصاً وارد وب‌گاه کند و به ویرایش و به‌روزرسانی آن بپردازد. شبستری از اینکه

قرار دارد. این اطلاعات شامل مشخصات کلی، فهرست مطالب، بخشی از مقدمه و طرح جلد کتابهاست. امکان جست‌وجوی کتابها و مجلات به دو شکل سریع و پیشرفته وجود دارد. به طوری که با دانستن هر یک از مشخصات کتاب، می‌توان آن را یافت.

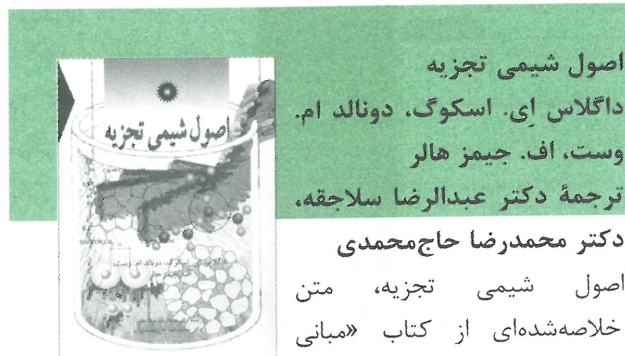
اما هنوز کار فروش برخط کتابها آغاز نشده است، گرچه چندین تقاضا برای خرید به صفحه فروش وب‌گاه رسیده است. آقای شبستری، در این مورد بر لزوم کنترل مجدد و دقیق قیمت کتابها تأکید کرد. تعدادی از کتابهای مرکز که سالها پیش چاپ شده‌اند نیاز به قیمت‌گذاری مجدد دارند. بنابراین، تا قطعی شدن قیمت‌ها و سامان گرفتن نظام فروش اینترنتی در مرکز، این بخش به همین‌گونه باقی خواهد ماند.

آیا می‌توان کتاب را به صورت الکترونیکی خریداری کرد؟ پاسخ این پرسش از نظر رئیس واحد آی‌تی مثبت است. یعنی امکان انجام چنین کاری وجود دارد. اما ارائه چنین خدمتی از نظر اقتصادی بصرفه نیست. زیرا امکان تکثیر غیرمجاز متون الکترونیکی و رعایت نکردن حقوق مؤلف و ناشر به این طریق بسیار است.

به هر تقدیر، خانه نوین مرکز نشر دانشگاهی در دنیای مجازی برپا شده و آدرس آن همان آدرس قدیمی است: www.iup.ir گرچه می‌توان بر فضای گرافیکی این وب‌گاه خرده‌هایی گرفت، اما به لحاظ کارآمدی و چابکی، قطعاً خانه جدید در جایگاه خوبی قرار دارد. اگر همکاران مرکز نشر دانشگاهی انتقاد و پیشنهادی در مورد وب‌گاه جدید مرکز داشته باشند، با استقبال مدیر و دست‌اندرکاران روبه‌رو خواهند شد.

**تاکنون مشخصات
۱۰۴۴ عنوان کتاب مرکز
نشر دانشگاهی در وب‌گاه قرار
دارد. این اطلاعات شامل مشخصات
کلی، فهرست مطالب، بخشی از
مقدمه و طرح جلد کتابهاست. امکان
جست‌وجوی کتابها و مجلات به دو
شکل سریع و پیشرفته وجود
دارد**

خواننده می‌تواند ویژگیهای ساختار گروه را مجسم سازد. کتاب «گروه و گراف آن» که برای اولین بار در مرکز منتشر می‌شود، ۲۵۲ صفحه دارد و به بهای ۲۱۰۰ تومان فروخته می‌شود.

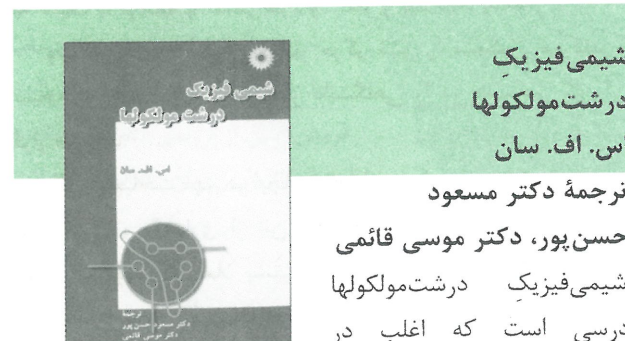
اصول شیمی تجزیه
داگلاس ای. اسکوگ، دونالد ام. وست، اف. جیمز هالر
ترجمه دکتر عبدالرضا سلاجقه،

دکتر محمد رضا حاج محمدی

اصول شیمی تجزیه، متن خلاصه‌شده‌ای از کتاب «مبانی شیمی تجزیه» است که پیش از این توسط مرکز نشر دانشگاهی چاپ

شده بود. عمده خوانندگان این کتاب درسی، دانشجویان رشته‌های پزشکی، زیست‌شناسی، زمین‌شناسی، فنی و مهندسی‌اند که حضور آنها در شیمی تجزیه فقط به یک درس مقدماتی در یک نیمسال محدود می‌شود.

مطالب این کتاب، هم جنبه مبانی و هم جنبه عملی تجزیه شیمیایی را در بر می‌گیرد. کتاب در ۲۹ فصل تنظیم شده و هدف اصلی آن ایجاد یک زمینه بسیار دقیق در آن دسته از اصول شیمیایی است که در شیمی تجزیه از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. گسترش اصول نظری این کتاب مبتنی بر جبر دبیرستانی است و درک آن نیازمند حساب دیفرانسیل و انتگرال نیست. این کتاب ۱۰۱۸ صفحه‌ای، که اول بار در مرکز نشر دانشگاهی به چاپ می‌رسد، به بهای ۹۸۰۰ تومان قابل ابداع است.

شیمی فیزیک
درشت مولکولها
اس. اف. سان

ترجمه دکتر مسعود

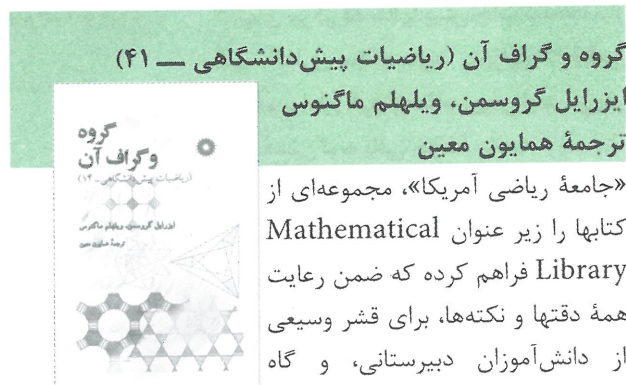
حسن پور، دکتر موسی قائمی

شیمی فیزیک درشت مولکولها درسی است که اغلب در برنامه آموزشی زیست‌شناسی

دانشکده‌ها یا دانشگاهها ارائه می‌شود. گه‌گاه این درس در برنامه آموزش شیمی نیز تدریس می‌شود. هر گاه این درس در برنامه آموزش زیست‌شیمی ارائه شود، مطالب به عناوین زیست‌شناسی محدود می‌گردد و با شیمی فیزیک زیستی یکسان است. ولی

چاپ مرکز

کتاب‌های منتشر شده

گروه و گراف آن (ریاضیات پیش‌دانشگاهی — ۴۱)

ایزابل گروسمن، ویلهلم ماگنوس

ترجمه همایون معین

«جامعه ریاضی آمریکا»، مجموعه‌ای از کتابها را زیر عنوان Mathematical Library فراهم کرده که ضمن رعایت همه دقتها و نکته‌ها، برای قشر وسیعی از دانش‌آموزان دبیرستانی، و گاه برای افراد عادی آموزده و قابل درک

باشد. تعداد این کتابها از ۳۰ گذشته و تاکنون ۱۴ عنوان از آنها توسط مرکز نشر دانشگاهی ترجمه و منتشر شده است. این کتاب چهاردهم، به گروه و گراف آن پرداخته است. تدریس نظریه گروهها به مبتدیان، به علت ماهیت مجرد آن، دشوار است. نویسندگان کتاب برای غلبه بر این مشکل، با استفاده از «گراف» یا «نمودار کیلی» گروه، خواننده را آرام‌آرام از موضوعات ملموس و ساده گروه به مفاهیم مجرد و پیچیده آن هدایت می‌کنند. بدین ترتیب،

زمین لرزه‌ها

بروس ای. بولت

ترجمه احمد هرمزی

«زمین لرزه‌ها» نخستین بار در سال ۱۹۷۸ با عنوان «زمین لرزه‌ها: یک کتاب درسی مقدماتی» به چاپ رسید و از آن زمان تا سال ۱۹۹۹ که چاپ چهارم آن با

افزودن اطلاعات جدید و تغییر نام به «زمین لرزه‌ها» به بازار کتاب عرضه شد، به هشت زبان ترجمه شد و طبعاً این نهمین زبان ترجمه این کتاب است که برای اولین بار از سوی مرکز نشر دانشگاهی به فارسی منتشر می‌شود. کتاب در دوازده فصل تنظیم شده است، هشت پیوست دارد و در انتهای آن واژه‌نامه توصیفی، پیشنهادهایی برای مطالعه بیشتر، فرهنگ واژه‌ها، منابع اینترنتی و فهرست راهنما آمده است. «زمین لرزه‌ها» در ۳۷۲ صفحه، به بهای ۳۵۰۰ تومان قابل خرید است.

موجبرهای اپتیکی و میکروموج نایجل کرونین ترجمه داوود صالحی‌نیا، کامران خراسانی

این کتاب بر مبنای دوره‌ای درسی درباره موجرها نوشته شده و در طی حدود ده سال در مدرسه فیزیک دانشگاه بات تدریس می‌شده است. کتاب برای دانشجویان سال آخر،

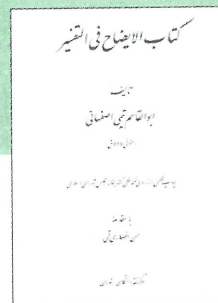
به‌ویژه دانشجویان رشته فیزیک و مهندسی الکترونیک، و نیز دانشجویان کارشناسی ارشد و به صورت مرجعی خودبنیاد برای تدریس انواع دوره‌ها در زمینه‌های موجرها و خطوط انتقال، و متنی کمکی برای دوره‌های درسی امواج رادیویی و میکروموجها مناسب است. پیش‌نیاز این کتاب، زمینه‌های مناسب در نظریه الکترومغناطیس پایه و ریاضیات در سطح سال دوم است.

اولین چاپ ترجمه کتاب «موجبرهای اپتیکی و میکروموج»، ۱۵۰ صفحه دارد و به بهای ۱۳۵۰ تومان به فروش می‌رسد.

اگر در برنامه آموزش شیمی تدریس شود، مطالب درسی در اطراف بسپارهای سنتزی متمرکز می‌گردد و درس، مشابه درس شیمی فیزیک بسپارهاست. از آنجا که این دو شاخه تا این حد به هم ارتباط دارند، تقریباً عموم دانشجویان در صورتی که تنها شیمی فیزیک زیستی یا فقط شیمی فیزیک بسپارها را به عنوان درس بگیرند، احساس می‌کنند که چیزی را از دست داده‌اند. این کتاب با توجه به علاقه به ترکیب این دو موضوع تحت یک عنوان درسی تألیف شده است و خوانندگان را به دانش پایه هر دو موضوع، یعنی شیمی فیزیک زیستی و شیمی فیزیک بسپارها مجهز می‌کند. در عین حال، این کتاب پلی است میان دانشگاه و صنعت، و به‌ویژه به بسپارها و زیست‌فناوری، ارتباط دارد.

کتاب شامل هفده فصل است که می‌توان آن را در سه بخش گنجانند. بخش اول شامل پنج فصل مطالب اصلی شیمی بسپارها، بخش دوم شامل هفت فصل موضوعات متعلق به شیمی بسپار و نیز شیمی فیزیک زیستی و بخش سوم شامل پنج فصل، ساختار درشت‌مولکولها و جداسازی آنها را در بر دارد. «شیمی فیزیک درشت‌مولکولها» اول بار است که چاپ می‌شود و ۵۳۴ صفحه آن ۴۸۰۰ تومان قیمت دارد.

کتاب الایضاح فی التفسیر تألیف ابوالقاسم تیمی اصفهانی با مقدمه حسن انصاری قمی

یکی از سلسله‌انتشارات مرکز نشر دانشگاهی، چاپ عکس از روی نسخ خطی آثار متقدم است. کتاب «الایضاح فی التفسیر» ظاهراً تنها اثر باقی‌مانده از تفاسیر عربی و فارسی

ابوالقاسم تیم اصفهانی است که جناب آقای حسن انصاری به تصادف در کتابخانه مجلس شورای اسلامی یافته است. این کتاب در چهار مجلد بوده است و «الایضاح...» جلد نخست آن به شمار می‌رود و تفسیر قرآن کریم را تا سوره کهف دنبال می‌کند. قدمت کتاب و نسخه، و اهمیت مؤلف و ایرانی بودن وی و از همه مهم‌تر غیرروایی بودن این تفسیر (بر خلاف بسیاری از تفاسیر کهن اسلامی)، همه، چاپ تصویری این کتاب را توجیه می‌کند. این کتاب می‌تواند گوشه‌ای از نقش برجسته مفسران ایرانی را در سده‌های میانه بازتاب دهد. ابوالقاسم تیمی اصفهانی، از محدثان و مفسران پرکار اصفهانی در نیمه دوم قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم در ایران بوده است.

کتاب «الایضاح فی التفسیر» نخستین بار است که به چاپ می‌رسد و ۵۰۶ صفحه کتاب با جلد گالینگور، شش هزار تومان قیمت دارد.

خبرنامه
مرکز نشر دانشگاهی
شماره پنجم
تیرماه مرداد ۱۳۸۴

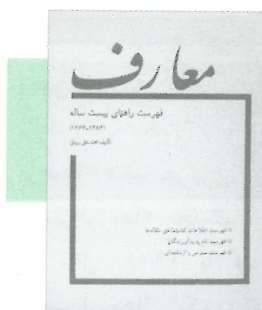
۱۵

فهرست راهنمای بیست‌ساله معارف

(۳۶۳۱-۳۸۳۱)

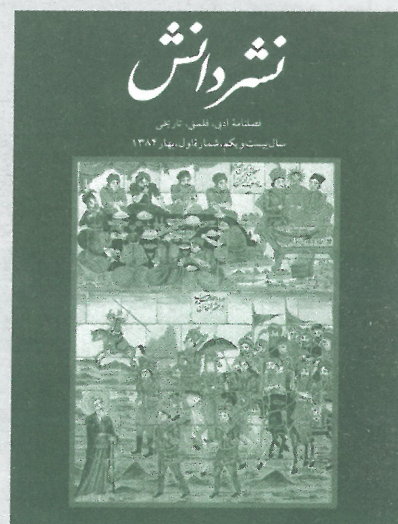
تألیف محمدعلی رونق

«معارف» از نشریاتی است که با عرضه تحقیقات پرمایه جدی در زمینه‌های فلسفه، کلام، فرق و مذاهب، عرفان، تاریخ و ادبیات، در تاریخ مطبوعات ایران خواهد ماند، و ضرورتاً هر مجله ماندگار نیاز به فهرست

(نمایه) دارد تا از هر جهت کار خوانندگان را در یافتن مطالب مورد نظرشان آسان کند. کتاب «فهرست راهنمای بیست‌ساله معارف»، تصویری است جامع از مقالات، موضوعات و مفاهیم، کتابهای نقدشده، نام اشخاص و نام کتابها در دوره بیست‌ساله مجله معارف که با رعایت معیارها و استانداردها و منطبق با ویژگیهای زبان فارسی تهیه شده و در تدوین آن از اصول و روشهای نوین مهار اطلاعات استفاده شده است. این فهرست، در قطع و قالب مجله «معارف» تنظیم شده است.

نشر دانش در آمد!

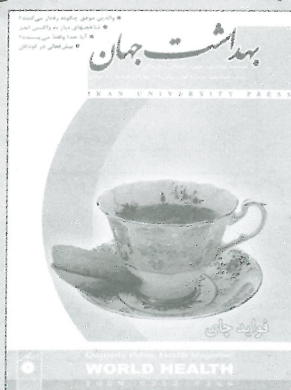
خبرنامه
مرکز پژوهش‌های
شماره ششم
پیر - مرداد ۱۳۸۴

۱۶

نشر دانش — گرچه با تأخیر — بالاخره منتشر شد. این مجله که از سالها پیش بخشی از هویت مرکز نشر به شمار می‌رفت، پس از یک سال تأخیر، به سردبیری احمد سمیعی گیلانی و با همکاری حسین مشتاق و جمعی دیگر، از زیر چاپ به در آمد. شماره ۱۰۸ نشر دانش با مطالبی خواندنی و ارزنده در حوزه تاریخ، ادبیات و فلسفه در ۷۲ صفحه و در قالب همیشگی‌اش منتشر شده است. سردبیر محترم در سرمقاله شماره اخیر، به دوران فترت نشر دانش اشاره کرده و گفته است: باید پذیرفت که نشر دانش مخاطبان مشتاقی دارد که مرکز نشر دانشگاهی را به آن می‌شناسند. به گونه‌ای که تعطیلی آن را با تعطیلی مرکز نشر دانشگاهی یکی می‌شمارند. در نظر آنان، نشر دانش جزء لاینفک مرکز نشر دانشگاهی است که اگر آن را نداشته باشد گویی دچار نقص عضو شده است و دیگر آن نیست که بود. سردبیر در جای دیگر، اظهار امیدواری کرده است که مجله به طور منظم منتشر شود. او همچنین گفته است: کوشش خواهد شد که

مجله در همان سطح و با همان ترکیبی که داشته، حیات خود را از سر گیرد. انتظار داریم رابطه همکاران قلمی همیشگی با آن محفوظ بماند و نویسندگان تازه‌ای نیز به آنان بپیوندند تا مجله با قلمهای تازه رونق و شادابی و تنوع بیشتری پیدا کند. در ادامه، نشر دانش در زمره آن دسته از مجلات در نظر گرفته شده است که حول محور آنها نویسندگانی نه تنها تشویق، بلکه تربیت و پرورده شده‌اند. این نوع از مجلات در مرتبه نشریات عادی باقی نمانده‌اند و نقش فرهنگی عالی‌تری ایفا کرده‌اند. نشر دانش می‌تواند بر خود ببالد که به زمره این دسته از مجلات درآمده و به صورت مرکز و نهادی فرهنگ‌پرور و فرهنگ‌ساز عرض وجود کرده است.

بهداشت جهان

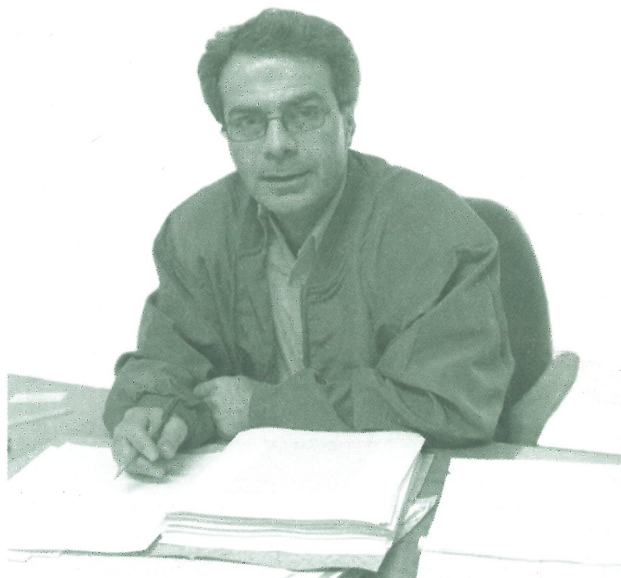
شماره چهار و هفتم «بهداشت جهان»، بهار ۱۳۸۴، منتشر شد. این مجله را مرکز نشر دانشگاهی و انجمن بهداشت ایران، با همکاری دفتر سازمان جهانی بهداشت در تهران منتشر می‌کنند. در این شماره، مطالبی در مورد اثر جای در پیشگیری و درمان بیماریها، علت فراوانی عقرب در مناطق خشک، بیش‌فعالی کودکان، علل شکنجه و خشونت علیه زندانیان عراقی و... مطالب خواندنی و متنوع دیگر آمده است. این نشریه ۵۶ صفحه دارد و به بهای ۸۰۰ تومان به فروش می‌رسد.

ویرایش ترجمه: یک تجربه

وای از by!

تجربه‌ای از علی اکبر رزدام

در این چند دهه اخیر، و صد البته این روزها، زبان غنی و شیوا و رسا و شیرین و عزیز فارسی تقریباً از هر سمت و سو آماج حملات

بی‌رحمانه و (عجب!) نادانسته مترجمان و نویسندگان و گویندگان قرار گرفته است و در عصر ماهواره و اینترنت، از هر جانب و جهت ناخالصیهای فراوانی به حلقومش ریخته می‌شود تا آنجا که روزبه روز نزارتر و رنجورتر می‌گردد. نتیجه اینکه (گاه آدم می‌شنود) «زبان فارسی محمل خوبی برای بیان افکار و دانش و فناوری و علم و... نیست» و نومیدانه فریاد برمی‌آورند «پس باید خط را عوض کرد» و «پس باید تسلیم زبان غالب شد».

اما زبانها، در زمان حیات و بالندگی خود، در مقام موجودی زنده، همواره ثابت کرده‌اند که همچون هر موجود زنده دیگری راه بقا و بالندگی را می‌دانند و می‌یابند. زبان در هر بحرانی دیری نمی‌گذرد که راه خود را بازیابی و به زندگی «سالم» خود ادامه می‌دهد. از باب مثال، خواننده جدی و کنجکاو خود می‌تواند سیر هستی زبان فارسی را در یکی - دو هزارساله اخیر در کتابها و منابع بررسی کند تا مطمئن شود زبان فارسی نه تنها قابلیت و توانائی و گنجایش بیان افکار و دانش و فناوری و علم را دارد، بلکه، همچون گذشته‌های نه چندان دور خود، می‌تواند جلودار و پیششار عرصه‌های بیان علم و فرهنگ و دانش در این عصر و حتی عصرهای بعدی باشد.

اما با حملات بی‌رحمانه مترجمان و نویسندگان و گویندگان چه باید کرد؟ در این بین، به علت وارداتی بودن تقریباً همه چیز، مترجمان بسیاری در همه جا سخت مشغول‌اند و بسیار اتفاق افتاده که ناخالصیهای فراوانی را به خورد زبان فارسی داده‌اند. امروزه، حتی شاهدیم که در رسانه ملی (که نه تنها باید زبان «فارسی معیار» را به کار گیرد، بلکه در معیارسازی آن نیز باید نقش بسزائی بازی کند) زبان عزیز فارسی نشان حملات نویسندگان و مترجمان و گویندگان قرار گرفته است.

گوش آدمی این روزها چنان جملات و ترکیبهای غریبی را از سیما می‌شنود که گاه شک می‌کند که به عارضه‌ای گوش‌دچار شده باشد، یا معقول‌تر، شک می‌کند که در رسانه ملی ارجی به زبان ملی بگذارند.

اگر ویراستار سمج و نکته‌دان و نکته‌یاب واردی در برنامه‌های سیما «مو» بشود، شاید بتواند فقط در ۲۴ ساعت صدها غلط نافرستی را بشمرد و مدام حرص بخورد. و متأسفانه به علت فراگیر بودن رسانه ملی این «غلط»ها به زبان عامه هم رسوخ می‌کند و آنان نیز آنها را تکرار می‌کنند (البته جای نگرانی نیست، نه برای آن ویراستار و نه برای هیچ کس دیگر، چه زبان خود گلچین است و آنچه به سائقه و ذائقه‌اش سازگار باشد انتخاب می‌کند و به زندگی خود ادامه می‌دهد).

اشکال و ایراد خود فراوان است و فضائی بس بازتر را می‌طلبد. در اینجا اصلاً قصد بر این نیست که حوصله خواننده با کلی‌گویی

خبرنامه

۱۷

مرکز نشر دانشگاه

شماره پنجم

پیر - مرداد ۱۳۸۴

به سر آورده شود. اینجا، به سبب تنگی این گوشه، فقط می‌توان به مسائلی جزئی، آن هم گذرا، پرداخت، تا بلکه مسئله‌ای آشکار شود و چاره‌ای برای آن اندیشیده شود.

در شماره پیش as امان بریده بود و این بار، وای از دست by است. مترجم تازه‌کار همیشه دغدغه مسائل کلی‌تر و گسترده‌تر را دارد، غافل از اینکه نکاتی پیش پا افتاده همچون by او را به ورطه اشتباه می‌کشاند و دردسر آفرین می‌شود.

در فرهنگ Axford Advanced Learner's، چاپ ۲۰۰۳، جمعاً ۱۹ معنی برای by ردیف شده (البته این منهای ترکیبات آن در عباراتی مثل 'by the by' یا 'by far' یا 'by and by' یا... است. در فرهنگ هزاره (۱۳۸۱) باز منهای ترکیبات، ۱۸ و در «فرهنگ باطنی» (۱۳۷۱) ۱۵ معنا برای by به دست داده شده است.

باز، همچون as، در این مقال باید توجه را به آن معناها معطوف کرد که از فرهنگهای هزاره و «باطنی» نقل می‌شود؛ از فرهنگ هزاره: «... ۷. (بیانگر وسیله) با، به وسیله، به دست؛ ۸. (بیانگر شیوه، وسیله، حالت) با، به وسیله؛ از «فرهنگ باطنی»: «... ۴. از راه [ا]، ۵. با [ا]، ۶. به وسیله، توسط.»

آشکار است که در این دو فرهنگ برای معنای مورد نظر این مقال جمعاً ۵ معنا (با، به وسیله، به دست، از راه، توسط) پیشنهاد شده که به هیچ وجه کامل و جامع نیست. اما این بار نیز برخی مترجمان، و متأسفانه نویسندگان و گویندگان هم، فقط یک معنا برای by می‌شناسند و فقط عبارت به وسیله را برمی‌گزینند.

تا اینجا بحث باید روشن شده باشد که سخن بر سر جملات مجهول و نحوه بیان فاعل در این نوع جمله‌هاست. استاد نجفی در غلط ننویسیم (۱۳۷۸، ص ۱۲۴-۱۲۰) این موضوع را گسترده‌تر و شیرین‌تر بیان کرده و در آنجا علاوه بر طرح بحث 'را' و دیگر

راههای گریز از کاربرد «توسط» یا «به وسیله»، جمعاً ۴ معادل دیگر (از، در، بر دست، بر اثر) پیشنهاد کرده است. اگر خواننده این مقال تاکنون این مبحث را در غلط ننویسیم نخوانده، بهتر است به آن مراجعه کند تا دیدی بازتر به این مبحث پیدا کند.

در اینجا، فقط چند مثال مطرح می‌شود که عمدتاً از انگلیسی به فارسی و باز بی‌پایان است.

با مثال جمله (۱) شروع می‌کنیم:

۱. Iran's people were tortured and killed by the Shah... but were finally freed by the Islamic Revolution.

تا آنجا که به by مربوط می‌شود، ترجمه معمول این جمله به صورت (۲) است:

۲. مردم ایران به وسیله شاه شکنجه و کشته می‌شدند... اما سرانجام به وسیله انقلاب اسلامی آزاد شدند.

اگر فارسی‌زبانان، به دور از تأثیر ترجمه، بخواهند این جمله را بیان کنند، بعید است آن را بدین گونه ادا کنند. معنای غالب به وسیله عبارت است از: به کار گرفتن وسیله‌ای برای انجام دادن کاری؛ مثلاً «گشودن در به وسیله کلید» (که تازه اینجا هم فارسی‌زبانان معمولاً از حرف اضافه «با» استفاده می‌کنند و می‌گویند: «گشودن در با کلید». در جمله (۲) این ابهام در ذهن نکته‌یاب جان می‌گیرد که نکند «شاه» وسیله‌ای از وسایل شکنجه و قتل است و «انقلاب اسلامی» وسیله‌ای برای آزاد کردن. بهتر می‌بود که جمله (۲) به صورت جمله (۳) یا حتی گزینه‌های احتمالی بهتری بیان می‌شد (اگر اصرار بر مجهول ادا کردن آن باشد):

۳. مردم ایران به فرمان شاه شکنجه و کشته می‌شدند... اما سرانجام به برکت (یا به یمن) انقلاب اسلامی آزاد شدند. برای صرفه‌جویی در فضا، و هم به علت آنکه اصلي برخی مثالها اصلاً ترجمه نیست، فقط جمله‌های فارسی مثالها آورده می‌شود.

هزینه، چند ماه از زمان معمول تولید کتاب کاسته می‌شود.

در حال حاضر، روشی که برای تهیه نمایه به کار می‌رود، از این قرار است که وقتی کتاب به مرحله ماکت رسید و شماره صفحات آن به طور کامل مشخص شد، یک نفر در گروه که تجربه کافی در این مورد دارد، نمونه نهایی را برای یافتن شماره صفحه‌های مربوط به هر واژه جست‌وجو می‌کند (که فکر می‌کنم برای واژه‌های توصیفی پیدا کردن شماره صفحه مشکل‌تر هم باشد). این کار معمولاً در مرکز نشر دانشگاهی دو ماه وقت می‌برد. بعد از اینکه خبر نمایه تهیه می‌شود، به واحد حروفچینی می‌رود و دو نمونه برای اطمینان از صحت واژه‌ها و شماره صفحه‌ها برمی‌گردد. می‌توان حدس زد که در این رفت و آمدها چه وقت و هزینه‌ای صرف می‌شود.

نشر رومیزی؛ یک تجربه

تجربه‌ای از ناهید سلیمی
مسئول فنی واحد نشر رومیزی

برای اینکه کتاب در زمان مناسب با هزینه کمتر و کیفیت بالاتر وارد بازار کار شود، تلاش زیادی در بخشهای مختلف آماده‌سازی و نشر کتاب صورت می‌گیرد. در همین رابطه من نیز یکی از تجربه‌های دوازده‌ساله خود در مرکز نشر دانشگاهی را برای سرعت بخشیدن به استخراج نمایه‌های کتاب پیشنهاد می‌کنم. با عملی کردن این روش، بدون افزایش

به جمله (۴) دقت کنید:

۴. این کتاب به وسیله محقق معروف آقای / خانم... نوشته شده است.

که در جمله (۵) «فارسی‌تر» ادا شده است:

۵. این کتاب به قلم محقق معروف، آقای / خانم... نوشته شده است.

به همین ترتیب،

۶. متهم به وسیله قاضی تبرئه شد.

که جمله (۷) «فارسی‌تر» به گوش می‌رسد:

۷. متهم با رأی (یا با حکم) قاضی تبرئه شد.

یا جمله (۸) که واقعاً نوبر است:

۸. تهیه این کتاب... که با ظرافت و مهارت انجام گرفته و به

وسیله ناشر با کیفیت بسیار مطلوب چاپ و منتشر شده...

که بهتر می‌بود به صورت جمله (۹) بیان می‌شد:

۹. تهیه این کتاب... که با ظرافت و مهارت انجام گرفته و به

همت (یا به کوشش) ناشر با کیفیت بسیار مطلوب چاپ و

منتشر شده...

جمله (۱۰) نیز به همین عارضه مبتلاست:

۱۰. دانائی پدیده ساخته و پرداخته‌ای نیست که به وسیله

نوشتار یا گفتار به دیگران انتقال داده شود.

که باز جمله (۱۱) به نظر سلیس‌تر می‌آید:

۱۱. دانائی پدیده ساخته و پرداخته‌ای نیست که از راه (یا با)

نوشتار یا گفتار انتقال داده شود.

جمله (۱۲) را نیز می‌توان به صورت جمله (۱۳) ادا کرد:

۱۲. هزینه ساخت این بنای عظیم به وسیله سزار پرداخت

شده است.

۱۳. این بنای عظیم به خرج سزار ساخته شده است.

نیک آشکار است که اگر مترجمان (و نویسندگان و گویندگان)

اندکی حوصله به خرج دهند، معادله‌های بسیار بهتری (حتی بهتر از معادله‌های پیشنهادی این مقال) پیدا می‌کنند.

در پایان، بد نیست گریزی هم به رسانه ملی و به‌ویژه برنامه‌های

گزارش فوتبال بزنیم. گزارشگران فوتبال معمولاً در یک مسابقه ۹۰

دقیقه‌ای ده‌ها بار از به وسیله استفاده می‌کنند، که حاصل کار گاه

بسیار بی‌معنی و حتی خنده‌دار می‌شود. با ذکر چند مثال از این

گزارشگران (و البته با پوزش از آنان) این مقال به پایان می‌رسد:

۱۴. توپ به وسیله جانملکی به بیرون فرستاده می‌شود.

که جمله (۱۵)، بیان طبیعی‌تر آن است:

۱۵. توپ با پای (یا با سر) جانملکی (به) بیرون می‌رود.

یا:

۱۶. استقلالی‌ها به وسیله عنایتی دروازه را باز می‌کنند.

که این معنا را به ذهن متبادر می‌کند که نکند «عنایتی» وسیله‌ای

از وسایل باز کردن دروازه است و «استقلالی‌ها» با استفاده از «آن»

دروازه را باز می‌کنند. اگر دقت شود، روشن است که جمله (۱۶)

اصلاً مجهول نیست و ذوق مخرب گزارشگر باعث شده که این بلا بر

سر جمله بیاید که بهتر بود به صورت جمله (۱۷) گزارش می‌شد:

۱۷. استقلالی‌ها با گل عنایتی دروازه پگاه را باز می‌کنند.

یا باز خنده‌دارتر:

۱۸. تمام حرکات این بازیکن خطاکار به وسیله داور بازی زیر

نظر گرفته شده...

که بنا بر پیشنهاد استاد نجفی در غلط نویسیم، به صورت جمله

(۱۹) خواهد بود:

۱۹. تمام حرکات این بازیکن خطاکار را داور بازی زیر نظر

گرفته...

و در نهایت:

۲۰. امیدوارم به وسیله این بحث و مثالها توجه خواننده

نکته‌سنج به این مسئله ریز جلب شده باشد؟!۱

اما روش پیشنهادی من:

این روش — یا بهتر است بگوییم تکنیک — در مورد کتابهایی که با نرم‌افزار یک فارسی حروفچینی می‌شوند قابل اجراست و با توجه به اینکه اکثر کتابهای مرکز با همین نرم‌افزار حروفچینی می‌شوند، پس در مورد اکثر کتابها قابل اجراست. همه می‌دانیم که معمولاً مترجمان در خبر در کنار شماره صفحه، شماره صفحه متن لاتین را نیز مشخص می‌کنند و باز می‌دانیم که در پایان هر کتاب لاتین نمایه‌ای موجود است که در آن واژه‌ها و شماره صفحه‌ها ذکر شده‌اند. در اینجا قبل از حروفچینی هر کتاب، همان فردی که در نهایت نمایه را استخراج می‌کند، می‌تواند با توجه به نمایه لاتین و شماره صفحه

لاتین (موجود در خبر) به راحتی در خبر واژه‌ها را پیدا کند و در کنار آن علامت بگذارد و به جای چند ماه کندوکاو در نمونه نهایی، با صرف وقت حداکثر یک‌هفته‌ای، این علامت‌گذاری را در متن خبر انجام دهد. بعد حروفچین در زمان تایپ، هر جا که به این واژه‌ها رسید، با دستور \ در راهنما {<واژه>} واژه‌های مورد نظر را به تک فارسی معرفی کند و با هر بار حروفچینی کتاب نمایه به صورت خودکار مرتب شود. به این وسیله رفت‌وآمدها و در نتیجه زمان و هزینه تولید نمایه به شکل محسوسی کاهش می‌یابد. نگارنده، قبلاً با کمک یکی از مترجمان این فرایند را با موفقیت تجربه کرده و نتیجه بسیار خوبی از آن گرفته است.

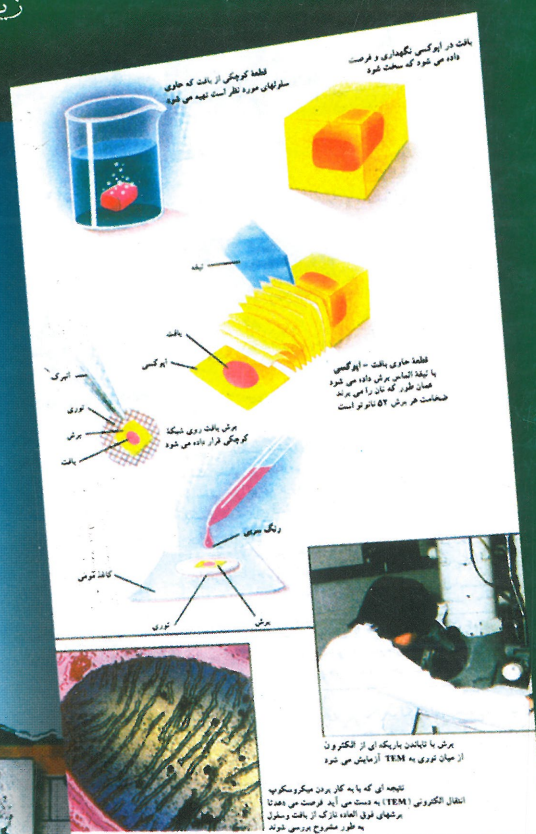
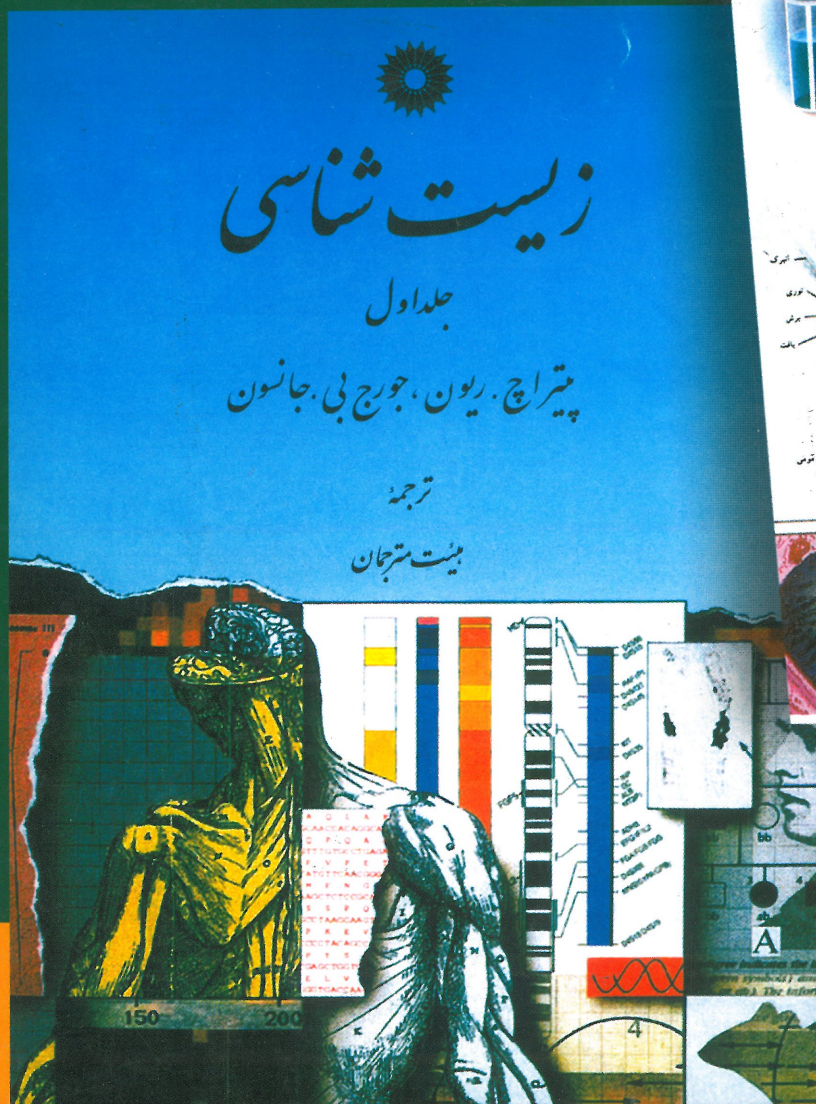

خبرنامه

۱۹

مرکز پژوهش‌های
شماره پنجم
تیر - مرداد ۱۳۸۴

در کارنامه انتشاراتی مرکز نشر دانشگاهی کتابهای دانشگاهی ارزشمندی دیده می شوند. اگر نگوییم زیست شناسی در رتبه اول این قبیل کتابهاست، قطعاً جزء چند کتابی از این نوع هست. کتاب در سال ۱۹۸۶ اول بار در آمریکا منتشر و طی ده سال ۲۵۰ هزار نسخه از آن فروخته شد. این کتاب مجموعه کاملی از موضوعهای پایه ای زیست شناسی است که در ۱۳ بخش و ۵۵ فصل در دسترس دانشجویان رشته هایی قرار می گیرد که به نحوی با علوم زیستی سروکار دارند و می تواند برای دانشجویان رشته های زیست شناسی، پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، کشاورزی، منابع طبیعی، پرستاری، و روانشناسی کاملاً سودمند باشد.

این کتاب در دو جلد رحلی، ۳۷۶ صفحه
چهار رنگ، به بهای ۲۵ هزار تومان در بازار
کتاب موجود است.

خبرنامه مرکز نشر دانشگاهی

مدیر مسئول: دکتر فرید مژ

دبیر تحریریه: حبیب اله حبیبی فیهیم

امور هنری: روح اله کینی نژاد

عکسها از: محمدرضا شاهرخی نژاد، سپیده یزدان، گلناز بهشتی و آرش بدالهی

با تشکر از: سیدمجنتی نوری، زهرا رحیمدل، محمدرضا زمردی، مهندس مهرداد شبستری، علی اکبر رزدام، اکرم راسخ، شهلا تقوی، و محمدرضا دمیرجیلو

نشانی: تهران، خیابان خالدا سلامبولی، کوچه سوم، شماره ۱۸، طبقه دوم، روابط عمومی و امور بین الملل.

تلفن: ۸۷۲۲۴۹۸-۹

www.iup.ir